

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomantky: **Kristina Blažková**

Téma a rozsah práce: **Pozitivní a negativní koncepce lidských práv**
109 stran textu + 22 stran seznamu literatury, judikatury a abstraktu)

Datum odevzdání práce: 15. prosince 2015

Rozšiřování dimenzí základních práv je charakteristickým znakem proměny veřejnoprávní regulace po druhé světové válce a je spojováno především s poválečnou německou konstitucionalistikou.¹ Práce *Kristiny Blažkové* zkoumá fenomén obranné a ochranné funkce lidských práv, a to zejména z právně teoretické a komparativní perspektivy. V úvodu (str. 3) si autorka klade několik výzkumných otázek zaměřených na teoretickou konstrukci a praktickou aplikaci doktríny ochranné funkce základních práv, která vyžaduje po státu aktivní konání za účelem naplňování lidských práv. Jako metodu autorka volí po vzoru *R. Alexyho* aplikaci teorie na řešení reálných i hypotetických příkladů (str. 4), přičemž za reálný příklad volí kauzu zahraničních dělníků pracujících pro státní podnik Lesy ČR, přičemž jejich zaměstnání vykazovalo znaky nucené práce. Volba výzkumných otázek a metody zpracování diplomové práce se jeví s ohledem na zvolené téma jako velmi vhodná. Po odevzdání diplomové práce ve věci Ústavní soud rozhodl nálezem sp. zn. II. ÚS 3626/13 ze dne 6.1.2016. Argumentace a zhodnocení tohoto rozhodnutí Ústavního soudu by měla být diplomantkou připomenuta v úvodním vystoupení při obhajobě a při prezentaci závěrů své diplomové práce.

Z hlediska struktury práce je třeba za prvé zdůraznit její šíři, která je důsledkem relativně širokého pohledu diplomantky na zvolené téma. Jednotlivé kapitoly jsou však uspořádány logicky od teoretických východisek, přes srovnání přístupů zahraničních soudů k problematice ochranné funkce základních práv k analýze judikatury Ústavního soudu ČR. Posledně jmenovanou kapitolu považuji z hlediska originality zpracování a hloubky analýzy za nejkvalitněji zpracovanou, autorka v této kapitole zužitkovala svůj odborný zájem o činnost Ústavního soudu a navazuje tak na své předchozí publikační výstupy z několika projektů SVV zaměřených na problematiku soudnictví (výsledky

¹ Např. Alexander Somek: *The Cosmopolitan Constitution*. Oxford: Oxford University Press, 2014; Horst Dreier: *Dimensionen der Grundrechte*. Hannover: Hennis und Zinkeisen, 1993.

projektu se v textu práce rovněž objevují). Z věcného hlediska považuji za přínosnou zejména analýzu ústavněprávních doktrín, z nichž Ústavní soud dovozuje ochrannou funkci základních práv (diplomantka zmiňuje: princip hodnotového výkladu, princip přímé závaznosti ústavy, imperativ ústavně konformní interpretace a princip prozařování základních práv celým právním řádem).

Pozitivně hodnotím práci diplomantky s literaturou a judikaturou, navíc velmi přehledně zpracovanou v seznamech na konci práce. Práce obsahuje nadstandardní počet 577 poznámek pod čarou. Citace velkého množství zahraniční anglické i německé literatury dokládá poctivé zpracování komparativní části práce (zejména kapitol 2 a 3). Pokud jde o českou odbornou literaturu, autorka neopomíjí stěžejní díla zejména *P. Holländera* a *E. Wagnerové*.

Z hlediska formální stránky práce splňuje všechny náležitosti, grafická úprava práce je velmi kvalitní, stejně jako forma citací. Drobná připomínka se týká opakovaných citací, které by mohly být v kratší formě (např. s využitím spojení *ibid.*). Diplomová práce je téměř prosta gramatických chyb. Některé drobné chyby se týkají citací (pozn. pod čarou č. 144 neobsahuje odkaz na konkrétní stranu citovaného díla, dílo *R. Alexyho* v pozn. pod čarou č. 13 se nazývá „*A Theory of Constitutional Rights*“). K formální stránce práce lze ještě vznést drobnou připomínku, že z práce není zřejmé, proč diplomantka cituje některá soudní rozhodnutí přímo, jiná rozhodnutí týchž soudů skrze odbornou literaturu (srovnáme-li např. citace rozhodnutí Spolkového ústavního soudu na str. 24, 26, 48 a 57).

Práce ústí v přehledně zpracované, přitom však důsledně zdůvodněné závěry. V pozitivní a negativní funkci lidských práv podle autorky odráží pojetí pozitivní a negativní svobody (*I. Berlin*). Za nosné a přesvědčivě vyargumentované považuji autorčino hodnocení rozdílného vztah jednotlivce a společnosti v americké a německé kultuře, což se projevuje v odlišném přístupu k ochranné funkci základních práv v těchto státech. Do této charakteristiky určitým způsobem zapadá i evolutivní přístup k interpretaci Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod štrasburským soudem. Díky němu je možné tvrdit, že prakticky každé základní právo chráněné Úmluvou vyžaduje splnění negativních i pozitivních závazků států.

Díličí připomínky k práci a náměty do diskuse v rámci její obhajoby jsou následující:

1. Autorka v názvu práce hovoří o „pozitivní a negativní koncepci lidských práv“, v dalších částech práce se věnuje převážně otázce obranné a ochranné funkce lidských práv. Jaký je podle autorky vztah těchto dvojic pojmů? Vážou se obě dvojice pojmů k *Berlinově* koncepci pozitivní a negativní svobody?
2. Přestože struktura práce je vhodně zvolena a postupuje od obecných otázek, přes komparaci až k vlastní analýze české doktríny a praxe, zejména v první části je podle mého názoru otevřeno příliš mnoho témat a obecných otázek vztahujících se k lidským právům. Především kapitoly 1.1. (Původ lidských práv) a 1.2. (Vznik pojmu lidských práv) by se podle mého názoru měly omezovat výlučně na otázky vztahující se k tématu práce, jinak hrozí, že obecná část práce bude pouze stručnou obecnou teorií lidských práv.
3. V úvodní kapitole jsou odkazy na různé ideové zdroje lidských práv, ve vztahu k tématu práce se však mezi citovanými autory neobjevuje *G. Jellinek* se svou dichotomií *status positivus* a *status negativus*. Považuje diplomantka tuto teorii za relevantní pro otázku pozitivní a negativní koncepce lidských práv?
4. V úvodní kapitole autorka zmiňuje kapitoly doc. *J. Kysely* a doc. *P. Maršálka* z monografie Gerloch, Aleš, Šturma, Pavel (eds.): *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století* (Praha: Auditorium, 2011). Obě kapitoly si všímají rozšiřování dimenzí základních práv, avšak hovoří v této souvislosti o jejich potenciální nebo reálné delegitimizaci. Naopak *N. Walker* ve své poslední monografii *Intimations of Global Law* (Oxford: Oxford University Press, 2015) považuje rozšiřování dimenzí základních práv za fakt, který vede až k proměně v jejich funkcích a rolích. Neznamená rozšiřování dimenzí základních práv to, že charakter lidských práv jakožto záruk jednotlivce, že do nich nebude přímo zasahováno státní mocí, se nahrazuje pojetím lidských práv jakožto atributů právního subjektu, z nichž plyne nárok vůči státu, aby nejen stát, nýbrž ani jakýkoliv jiný subjekt se nemohl dovolat jednání porušujícího základní práva? Je takovéto pojetí lidských práv skutečným naplněním jejich smyslu anebo „totálním konstitucionalismem“, který je pouze variantou schmittovského totálního státu²?

² Mattias Kumm: Who is Afraid of the Total Constitution? Constitutional Rights as Principles and the Constitutionalization of Private Law. *German Law Journal*, č. 3/2006, str. 341 – 370.

5. Přestože metodu aplikace obecné teorie na konkrétní, dosud v době odevzdání práce ještě nerozhodnutý případ, považuji za vhodnou, určitou připomínku bych měl k podkapitole 1.6. (funkce policie jako veřejná služba ochrany veřejnosti), která podle mého názoru souvisí se zbylými částmi 1. kapitoly (teoretická východiska), kde se výlučně hovoří o lidských právech. Nadto jsou funkce policie popisovány výlučně na základě judikatury a teorie ve Velké Británii, aniž by bylo jakkoliv argumentováno, proč jsou tyto závěry přenositelné i na podmínky v České republice anebo v jiných státech.
6. V komparativní pasáži diplomové práce autorka popisuje různé modely působení základních práv na soukromoprávní vztahy (přímý horizontální účinek, nepřímý horizontální účinek ve Spolkové republice Německo, doktrína *state action* uplatňovaná podle případu *Shelley v. Kraemer* americkými soudy). Lze tvrdit, že nepřímý horizontální účinek uplatňovaný ve Spolkové republice Německo představuje stejnou míru ochrany práv jako americká doktrína *state action*? Existuje-li určitý vztah mezi modelem horizontálního působení základních práv a mírou prosazování či úrovní ochrany těchto práv?

Vzhledem k tomu, že práci považuji za velmi nadprůměrnou a výše uvedené nedostatky jsou s ohledem na kvalitu práce spíše menšího významu, **doporučuji diplomovou práci k obhajobě** a navrhuji ji ohodnotit v případě úspěšné ústní obhajoby známkou **výborně**.

V Praze dne 15. ledna 2016

JUDr. Pavel Ondřejek, Ph.D.